

Teosoofinen seura.

Kaksi ystävää keskustelee.

A. Odotappas, oletko koskaan kuullut puhuttavan teosofiasta ja „Teosoofisesta seurasta?“

E. Kuinka? Teosoofisesta Seurasta? Olenhan joskus sanomalehdistä siitä lukenut. Sehän on tuota uudenaikaista pakanuutta, henkien manausta, ilmasta putoovia kirjeitä ja sen semmoista taikauskoa?

A. Mikä? – seurako?

E. Teosofia, tiedämmä. Sehän on todistettua humbugia.

A. Vai niin! Suo anteeksi, sinäkö sen olet todistanut?

E. Kiitos paljon, minulla ei ole aikaa semmoisiin, enkä viitsisi, vaikka olisikin . . . Mutta mitä oikeastaan tarkoitat? Ethän sinä teosoofiksi rupea – pakanaksi kristityssä ja sivistyneessä yhteiskunnassamme?

A. Hyvä veli, vanhan ystävytemme nimessä tahtoisin puhua sinulle pari totista sanaa.

E. Olen perin hämmästynyt? Sinä käyt oikein juhlalliseksi. No, „vanhan ystävytemme nimessä“ suostun tuohon keskusteluun. Mutta älä koeta minua „kääntää!“ En minä ole yhtä herkkäuskoinen kuin sinä.

A. Ole huoleti. En aijo sinua kääntää enkä koetella herkkäuskoisuuttasi. Tahtoisin vaan huomauttaa eräästä seikasta, johon ikävä kyllä, sangen moni tässä mainiossa kristikunnassamme tekee itsensä syyppääksi. Ethän pidä pahana, jos minun täytyy lukea sinutkin niitten joukkoon; itse ennen olin samaa laatua.

E. Olen hyvin utelias.

A. Mieleeni muistuu, mitä meidän kristittyjen Mestari on lausunut: „älä tuomitse, ettei sinua tuomittaisi!“ Tämä käsky muistuu mieleeni, kun katselen kristityitä ja huomaan, että sitä käskyähän ne juuri rikkovatkin! Ottaakseni vain yhden esimerkin: mitä muuta se on, kun kaikki pipit ja papit huutavat kirousta ja ikuista kadotusta teosofiialle ja teosoofeille, eivätkä edes tiedä, mistä on kysymyskään.

E. Ohoh! . . .

A. Täytyy sinun myöntää itsestäsi, että niin teit – aivan äsken. Heti iskit kiinni noihin tavallisiin fraaseihin: uudenaikainen pakanuus j. n. e. ja kohta perästä tunnustat, ettei sinulla ole aavistustakaan siitä, mikä asia oikeastaan on.

E. Maltahan, hyvä veli! Syntinen olen kuin muutkin (sinä esim.), mutta olen toki sanomalehdistä lukenut yhtä ja toista sekä teosofiasta, että teosoofisesta seurasta, äskettäin heidän suurista riidoistaankin . . . Ja, kuten tiedät, „hedelmästä puun tuntee“.

A. Aivan niin. Missähän paha niin rehoittaa ja kasvaakaan kuin meidän kristityissä maissamme? – kerrassaan kaunis todistus kristinuskomme oivallisuudesta!

E. No, ihmiset ovat ihmisiä, eihän se suorastaan uskontoa koske.

A. Jos sen myönnämme, miksi emme sitten myönnä, että teosoofitkin ovat ihmisiä? Sinä viittasit äskeiseen skismaan . . .

E. Olkoon, mutta katso, kun ihminen sanoo: „mulla on totuus“, sitten häneltä jotain vaaditaankin.

A. Kuka niin on sanonut?

E. Eivätkö teosoofit niin väitä?

A. Veli rukka! Siitä sen näkee, kun vaan vihollisten leirissä käypi tiedustelemassa! . . . Kuulehan! Kun minun tuttavuuttani tavoittelit, menitkö silloin vihamiesteni luo? Etkö käynyt erästä ystävääni pyytämässä esittämään sinut minulle? Ja sitten kanssani seurustellen opit minut tuntemaan?

Eikö niin? Miksi ei samaten teosoofeilta itseltään kysyä, mitä he ovat ja mitä teosofiaa on? Miksi juuri heidän suhteensa luottaa vaan kadehtijain lausuntoihin!

E. Kovin innokkaan puolustajan he sinusta ovat saaneetkin! Vaan missä niitä on? Lontoossa, Amerikassa? En minä ketään tunne!

A. On niitä maan joka ääriässä. Etkö sinä tiedä, että „Teosoofisen seuran“ haaraosastoja on tämän maapallon joka maanosassa?

E. Todellakin! Mitähän siinä liikkeessä mahtaa ollakkaan . . .

A. Oikein, ystäväni! Minäkin pilkkasin teosofiaa ja nauroin koko seuralle – sen tunnustan häpeäkseni –, kunnes tutustuin muutamaan teosoofiin.

E. Jopa aavistin. Siksi oletkin noin kiivas.

A. Varmaan sinäkin innostuisit. Jospa tietäisit . . .

E. Kerro! Kuka se oli? Suomalainenko?

A. Suomalainen, ja hyväkin. En ole koskaan tavannut vaatimattomampaa, herttaisempaa, intelligentimpää ihmistä. Ensin en ollenkaan tiennyt, että hän on teosoofi. Ihailin hänen jaloja mielipiteitään ja huomasin kummakseni ja ilokseni, ettei ne olleet pelkkää sanahelinää. Hän *on* se, mitä hän puhuu, eli hän ei puhu semmoista, jota hän ei sydämessään tunne.

E. No, johan tuo . . .

A. Niin, en liioittele. Voit käsittää hämmästykseni, kun kerran sain tietää, että hän on „Teosoofisen seuran“ jäsen. Riensin heti hänen luoksensa. „Onko se totta!“ huudahdin jo ovella, „oletteko teosoofi? Uskotteko henkiin, ihmeisiin ja sen semmoisiin?“ (huomaa: samat sanat, jotka sinä äsken käytit!) Hän hymyili aivan tyyneesti ja vastasi: „olen . . . tahtoisitteko kuulla jotain siitä asiasta?“ Tietysti minä tahdoin. Pyydettyään minua istumaan sanoi hän: „Ihmeisiin en usko, henkien manaaja en ole. Teosofiaa tutkin, ja sen ensi oppeja on: ei ole mitään yliluonnollista, ei mitään ihmeitä. Mitä henkien manaukseen eli spiritismiin tulee, niin on se vaarallista leikkiä, josta kaikki viisaat varoittavat. Muistattehan Jeesuksen sanat: antakaa kuolleitten olla rauhassa!“ . . . Niin hän sanoi.

E. Sepä vasta! . . . No, mutta jos tuo on totta, sittehän kaikki erehtyvät.

A. Niin erehtyvätkin – eli *tahtovat* erehtyä. Totuus ei menesty maailmassa; maailma ei tahdo tietää siitä, sillä se todistaa maailmasta, että sen työt ovat pahat. Sentähden pilkataan ja vainotaan ja ristiinnaulitaan aina ne, jotka totuuden julistavat.

E. Ahaa! Puhuit totuudesta. Teosoofit siis kumminkin väittävät, että heillä on totuus.

A. Jos niin olisikin, mitä loukkaavaa siinä? Eikö tuhannet niin väitä? Eikö joka uskonlahko, joka tieteenhaara huuda: tässä on totuus?

E. No niin, sehän se luottamuksen vähentääkin.

A. Teosoofit *eivät* niin sano, he ovat ainoat, jotka *eivät* sano: „minulla on totuus“. Sen sinä pian käsittäisit, jos heidän kanssaan seurustelisit.

E. Tunnustan, että tämä kaikki on minulle hyvin uutta ja outoa. Sinä sekotat Jeesuksen ja spiritistimin ja teosofian ja totuuden toisiinsa, niin että pääni on vallan pyörällä. Ovatko nuo teosoofisi kristityitä, vai pakanoita, vai tieteilijöitä, vai mitä?

A. Eivät sitä eivätkä tätä – vaikka kyllä voisi sanoa, että he ovat parempia kristityitä kuin ne ylipäänsä ovat, joilla siitä on patentti. Sitä paitsi sinä tuota kysyit vain leikilläsi, vain peittääksesi, että ennakkoluulosi jo horjuvat. Mutta nyt tahdon jatkaa kertomustani. Ystäväni sanojen jälkeen olen sangen utelias tietämään enemmän teosoofien opeista ja „Teosoofisesta Seurasta“. Hän istui tuolille eteeni ja sanoi: „Luulen, että Telle aluksi on hyödyksi ja huviksi, jos kerron vähäsen seurastamme ja teosoofien omasta asemasta. Moni erehtyy, kun saapi tietää, että „Teosoofisen Seuran“ tunnuslauseena on: „ei ole mikään uskonto totuutta korkeampi“. Moni vetää siitä johtopäätöksen, että meillä on totuuden monopoli. Ja kuitenkin tuo lauseemme ilmaisee juuri sen verran, minkä se ilmaisee, nim., että me uskomme, ettei millään nykyaikaisella uskonnolla ole koko totuutta hallussaan. Me hylkäämme kaiken totuuden monopoliseeraamisen. Me olemme aivan yksinkertaisesti *totuuden etsijöitä*; me teemme sen, minkä jokainen järkevä ja ajatteleva ihminen myöntää oikeaksi ja itse tekeekin: me etsimme totuutta. Mutta tämä totuuden etsiminen on meille pyhä ja jalo pyrintö. Me etsimme sitä sen itsensä tähden, mutta siinä tarkoituksessa, että voisimme veljämme auttaa. Me emme tahdo totuutta

sitä varten, että itse autuaiksi tulisimme, vaan sitä varten, että voisimme muita sillä onnellistuttaa; ilomme ja autuutemme on nähdä, että työemme kantaa hedelmiä, joista veljemme saavat nauttia . . . Itse etsimisessä meillä on täysi vapaus. Jos joku meistä löytää rauhan ja tyydytyksen jostakin uskonnosta tai ajatusjärjestelmästä, niin se on hänen oma asiansa: me kunnioitamme häntä sen mukaan, paljonko hyvää hän tekee veljilleen. Jokaisella on vapaus ja jokaisen täytyy kunnioittaa veljensä mielipiteitä, mikäli ne eivät sodi yleistä veljesrakkautta vastaan. „Yleinen veljeys“ on nim. seuramme sekä ehto että päämaali. Joka siihen liittyy, hänen täytyy allekirjoittaa se kohta ohjelmassamme. „Teosoofisen Seuran“ tarkoitus on näet:

1) perustaa yleisen veljeskunnan ytimen, huolimatta rodusta, kansallisuudesta, uskontunnuksesta, väristä tai sukupuolesta;

2) edistää vertailevan uskonnontieteen, filosofian ja tieteen tutkimista sekä näyttää tämän harrastuksensa arvo; ja

3) tutkia tuntemattomia luonnon lakeja ja ihmisen salaisia, henkisiä voimia.

Niinkuin jo mainitsin, seuran jäsenen ei tarvitse hyväksyä muita kuin ensimmäistä pykälää, jonka mukaan hän sitoutuu työskentelemään veljeyden ja rakkauden aatteen levittämiseksi maan päällä. Tarkotuksemme ei suinkaan ole nyt tehdä kaikkia kansoja ja ihmisiä veljiksi; se on kaunis ihanteemme, mahdoton utopia olevien olojen vallitessa.

Kun seuramme 17 p. marraskuuta v. 1875 New-Yorkissa syntyi, oli vain joitakuuta uskollisia tovereita, jotka silloin tällöin kokoontuivat H. P. Blavatskyn vastaanottohuoneeseen. Nyt, 21 vuotta myöhemmin, on se kasvanut suureksi seuraksi, jonka haarat ulottuvat kaikkiin maan ääriin ja jonka jäsenluku on toistasataatuhatta. Se on tunnettu koko maailmassa, se on sanomalehtien ja seurapiirien keskusteluaineena, milloin sitä pilkataan ja parjataan, milloin kehutaan ja kiitellään. Sillä on aikakauskirjansa, jotka levittävät sen aatteita kaikkiin maihin, ja se on melkein kaikilla kielillä synnyttänyt kirjallisuuden, joka parina kymmenenä vuotena on kasvanut niin laajaksi, että vastustajain täytyy hämmästyä. Sanalla sanoen: Teosoofinen Seura on vallannut itselleen aseman meidän aikamme ajattelussa.

Teosofia on kutsunut ihmisiä ajattelemaan, se on herättänyt heitä totuuden etsintään. Mitä teosofia on? Sanasta sanaan Θεοσοφία merkitsee „jumalallinen viisaus“ eli totuuden tieto, tieto siitä, kuka ihminen on, mikä maailma on, mitä elämä ja kuolema. Näistä asioista puhutaan paljon maailmassa, mutta kuinka moni tietää, mitä hän puhuu? Niiden puoleen, jotka ovat kyllästyneet tähän ijankaikkiseen jaaritteluun, kääntyy teosofia. Se sanoo: „taivaan valtakunta otetaan väkiryssä, totuus on etsittävä, ei ruoka suuhun lennä, jollei työtä tee. Pois pelko ja ennakkoluulo ja laiskuus! Vapaa etsiskely sijaan!“ Mutta teosofia sanoo muutakin. Se kertoo, että totuus on aina ollut olemassa ja että on ollut ja on ihmisiä, jotka ovat totuuden löytäneet. Mutta totuutta ei voi vastaanottaa valmiiksi laitettuna „uskona“, vaan jokaisen ihmisen on itse pyrkiminen totuuteen. „Etsikää, niin te löydätte!“ huusi Jeesus sokeille veljilleen. „Älä usko mitään järjetöntä!“ neuvoi Gautama Buddha oppilailleen . . . „Minä olen tie, totuus ja elämä“, oli Kristuksen lempilause. „Syventykää sentähden omaan ja muitten kansain uskontoihin“, on teosofian kehoitus.

Semmoisen opin täytyy voittaa alaa. Se puhuu järjellemme ja se puhuu sydämellemme. Ei ihmettä jos sen voitot lisääntyvät päivä päivältä, se kun palauttaa toivon ja ilon ja tarkoituksen elämään!“

Niin ystäväni puhui, ja hänen lopetettuaan istuimme kauvan ääneti. Minä kerrassaan häpesin entisiä pahoja luulojani, ja omatunto moitti, sillä olin tutkimatta tuominnut ja usein pilkannut asiaa, josta en mitään tiennyt. Vihdoin kysäsin:

„Olen joskus kuullut sanottavan, että teosofia olisi valmiiksi laadittu uskonnollinen tai filosofinen järjestelmä?“

„On tavallaan“, vastasi ystäväni. „Mutta tämä koskee myös ohjelmamme kolmatta pykälää, josta en nyt jouda puhumaan. Tulkaa toinen kerta luokseni, silloin tahdon jutella teille *teosofian opeista*. Nyt olen vain tahtonut kertoa teille Teosoofisesta Seurasta ja teosoofeista.“

Sitten jätimme hyvästi, ja minä läksin.

No, mitä ajattelet, hyvä veli?

E. Hm . . . Kävitkö siellä toistamiseen?

A. Kävin, kävin.

E. Ja hän jutteli sinulle teosofian oppeja . . . ja sinä olit yhtä huvitettu?

A. Enemmän, veikkonen, kuin ennen. Olen vallan haltioissani. Elämä oikein kirkastuu minulle, ja sinä tiedät paraiten, että se tähän saakka on ollut jotenkin synkkä

E. Kuules, veli kulta . . . hm . . . hm . . . Mitähän, jos tekisit minut tutuksi tuon teosoofisi kanssa?

Elia.

(*Päivälehti* 1897, N:o 61, Helsingissä, Torstaina 4 p. Maaliskuuta 1897, s. 2, palstat 1-7, s. 3, palstat 1-4)